

Motion till riksdagen 2005/06:Ub4

av **Ulf Nilsson m.fl. (fp)**
med anledning av prop. 2005/06:38

Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skärpa kraven så att en likabehandlingsplan skall innehålla en vetenskapligt framtagen och av Skolverket godkänd antimobbningsplan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skolans skyldighet att utreda mobbning där skolans elever är inblandade även då handlingarna skett utanför skoltid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skärpa skrivningen om vad skolan och lärarna får och skall vidta för åtgärder när en elev känner sig trakasserad eller kränkt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en ny skollag med tydliga skrivningar om skolans och lärarnas befogenheter för att skapa trygghet och arbetsro.

Motivering

Varje dag går 140 000 barn till skolan med en klump i magen, för att de vet att de kommer att bli utsatta för trakasserier, kränkningar, misshandel eller utfrysning. Mobbning kan ske på många olika sätt. Organisationen Friends, som arbetar konkret med att motverka mobbning, talar om fyra olika typer av mobbning: psykisk mobbning i form av utfrysning, gester, suckar och miner; verbal mobbning i form av glåpord, rykten och förtal; fysisk mobbning i form av knuffar, slag och sabotage, samt text- och bildmobbning i form av klotter, bilder och sms. Alla former av mobbning är helt oacceptabla. Alla vuxna i skolan är, enligt Folkpartiets mening, skyldiga att ingripa mot mobbning.

Fel! Okänt namn på

Folkpartiet har under lång tid och i många av sina riksdagsmotioner behandlat frågan om trygghet och arbetsro för eleverna. Till detta hör att eleven ska ha rätt till en rättssäker bedömning och behandling från skolans personal och att eleven ska ha rätt till en arbetsmiljö som främjar trygghet och arbetsro. Vi har i ett flertal sammanhang tagit upp frågan om behovet av ordning och struktur för att undvika diskriminering och kränkningar. Vi har tagit upp behovet av en förbättrad lärarutbildning som bl.a. ska utbilda lärarna i ledarskap och konflikthantering. Vi har kort sagt drivit dessa frågor på olika sätt under lång tid.

Folkpartiets ståndpunkt är rent principiellt att barn och elever ska omfattas av motsvarande skydd mot diskriminering och kränkningar som vuxna. Samma principer som gäller i arbetslivet ska gälla i utbildningsväsendet. Samma regler som gäller i samhället i stort ska gälla även på skolområdet.

Folkpartiet välkomnar därför den genomlysning som skett av lagstiftningen när det gäller diskriminering och kränkande behandling. Andemeningen i det lagförslag som regeringen presenterar stöder Folkpartiet. Det finns dock inslag i lagförslaget som gör att lagen riskerar att bli verkningslös. Flera delar av lagen måste tydliggöras, antingen i själva lagen eller i den nya skollagen, om den någonsin blir färdig.

I 6 § slås fast att huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer ska se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Detta låter naturligtvis bra, men problemen uppstår när denna paragraf ska prövas när en elev begär skadestånd. Vad ska en likabehandlingsplan uppfylla för krav för att anses godkänd? Eller annorlunda uttryckt: hur dålig kan en likabehandlingsplan få vara innan den blir olaglig?

Redan idag använder många skolor antimobbningsplaner, som får sägas påminna om förslaget till likabehandlingsplan. Det finns många typer av antimobbningsplaner, men när det gäller antimobbningsplaner finns en utvecklad forskning och flera olika vetenskapligt grundade modeller. Risken med likabehandlingsplanerna är att de inte får den tyngd och vetenskapliga grund som så allvarliga företeelser som mobbning kräver. Folkpartiet förespråkar därför ett krav på att skolans likabehandlingsplan ska innehålla en vetenskapligt grundad och av Skolverket godkänd, antimobbningsplan. Detta borde ingå som ett krav i 6 §.

I 8 § framgår att rektor och lärare ska utreda omständigheterna om en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling i samband med att verksamheten utförs. Det sista *i samband med att verksamheten utförs* kan tolkas så att mobbning bara ska utredas om den sker i samband med undervisning eller inom skolans område. Mobbning kan också ske på väg till eller från skolan, via telefon, e-post eller sms. Det kan naturligtvis inte vara skolans ansvar att övervaka vad som sker utanför skolan, när skolverksamhet inte pågår. Föräldrar, fritidsgårdar och föreningar måste ta sitt ansvar. Men om det kommer till skolans kännedom att någon elev trakasserats utanför skolan är det mycket troligt att händelsen ingår i ett allmänt mönster

Fel! Okänt namn på

av mobbning. Därför ska skolan vara skyldig att utreda om mobbning förekommer, även om det första tecknet visat sig utanför skolan.

I 8 § står också att huvudmannen ska vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Vilka åtgärder krävs och vilka begränsningar finns? I lagrådsremissen till ny skollag finns en liknande skrivning när det gäller lärares befogenheter att skapa trygghet och arbetsro. Folkpartiet anser att sådana formuleringar bäddar för inaktivitet, deras förment starka formulering till trots. Båda lagarna bör förtydligas genom att i likhet med den finska skollagen tydligt slå fast vilka åtgärder som skolan och lärarna får och ska vidta. Otydliga formuleringar gör att åtgärderna måste bedömas av domstol i efterhand och det är inte många som vill hamna i domstol. Därför blir risken att för få åtgärder vidtas.

Det är överlag mycket beklagligt att elever, föräldrar och lärare har fått vänta så länge på en ny skollag. Skollagskommittén avslutade sitt arbete med förslag till ny skollag redan 2002, och därför borde en proposition ha kommit för flera år sedan. Nu är det oklart om det över huvud taget blir någon proposition om ny skollag före valet. Lärare, elever och föräldrar kommer att ha mycket svårt att tolka den nya lagen om diskriminering, så länge inte skollagen tydligt anger både vad skolans skyldigheter och befogenheter att ingripa innebär. Regeringens hantering av arbetet med ny skollag uppvisar stora brister när det gäller politisk handlingskraft. Tyvärr är det utsatta barn som blir lidande.

I 19 § framgår att skolhuvudmannen vid skadeståndskrav ska bevisa att alla skäligen åtgärder för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling har vidtagits. Återigen är frågan vad dessa åtgärder är. Räcker det med att skolan har skrivit en likabehandlingsplan och följt den för att inte bli skadeståndsskyldig? Om det samtidigt inte ställs krav på hur en likabehandlingsplan ska se ut så blir det inte särskilt svårt att slippa bli dömd att betala skadestånd. Vi vill återigen poängtera att det vore en bättre lösning om skolorna hade krav på sig att likabehandlingsplanen ska innehålla någon av de beprövade, vetenskapligt grundade, antimobbningsplaner som finns.

Sammanfattningsvis anser Folkpartiet att kravet på att huvudmannens likabehandlingsplan bör kompletteras med ett krav att den ska innehålla en vetenskapligt beprövad och av Skolverket godkänd antimobbningsplan. Folkpartiet anser också att lagen bör förtydliga vilka åtgärder som skolan och lärarna får eller ska vidta när en elev anser sig ha blivit trakasserad eller kränkt. Också den nya skollagen som regeringen förbereder måste ha en tydligare skrivning när det gäller vilka åtgärder som skolan och lärarna får och ska vidta för att skapa trygghet och arbetsro.

Stockholm den 9 november 2005

Ulf Nilsson (fp)

Ana Maria Narti (fp)

Marita Aronson (fp)

Christer Nylander (fp)

Axel Darvik (fp)

Anita Brodén (fp)